

Episode 3 - Kampen om Kronborg

Du kender sikkert Kronborg. Det store gamle slot, der ligger ved Helsingør. Hamlets Slot. Det er der, hvor Shakespeare lod sit mest berømte teaterstykke finde sted. Det er her Holger Danske sidder i kælderens, og småsover, mens han angiveligt passer på Danmark. Men det er jo ikke rigtigt Hamlets, og Holger Danske er både en mytisk sagnfigur og en statue.

I virkeligheden var Kronborg de danske konger og dronningers slot, der blev brugt til at indgyde frygt og til at imponere.

Her blev holdt fester, der blev talt om i hele Europa. Slottet blev belejret, det brændte ned. Det blev rammen om en åbenlys og provokerende utroskab, fangenskab, forræderi og tyveri.

Vi tager i denne podcast fat på de virkelige historier, der faktisk har fundet sted på Kronborg.

Du kommer nu med fortæller Nanna Winther og seniorforsker Poul Grønder-Hansen på tur til Kronborg. En tur, hvor de låser sig ind i tårnværelser, går ned i kasematterne, springer rundt i dronningens soveværelse, alt imens de fortæller historier, der foregik lige her i disse rum på Kronborg.

I tredje episode skal vi høre om kampen om Kronborg.

Altså jeg kan se en færge, det er Helsingør-Helsingborg færgen, og vi kan basically se hele Helsingør.

Vi har et godt overblik, fordi vi står oppe i kanontårnet. Det, der var kanontårnet engang. Senere hen har det fået andre navne, telegraftårnet, men i dag er det et tårn med et stort, fladt tag. Derfor kan vi stå her oppe og kigge ud over det hele, som du siger.

Det er også et godt sted at stå, når man skal snakke om de mere dramatiske episoder i Kronborgs historie, nemlig da der var kamp om Kronborg og belejring af Kronborg, og der skete drabelige ting på stedet.

Altså hvad er kampen? Det er jo i virkeligheden sådan, at svenskerne er kommet til landet og har faktisk indtaget det meste af Danmark og København er belejret, men ikke indtaget.

Det er rigtigt. Ellers så sad de vel på stort set hele Danmark, men København var belejret og Kronborg lå heroppe og var stadigvæk dansk. Og da svenskerne nu havde indset, at København åbenbart ville gøre modstand, så skulle man jo finde et andet oplagt mål, man kunne tage sig af i mellemtiden. Og der var Kronborg et godt bytte, fordi der lå den her fæstning lige ved indsejlingen til Øresund, og svenskerne forestillede sig, at hvis de beherskede Kronborg, så kunne de også beherske Øresund og måske ligefrem spærre det af for fartøjer, der ville komme Danmark til hjælp. Danmark var nemlig allieret med Holland. Sådan så når Danmark blev angrebet, så skulle hollænderne komme til forsvar af Danmark, og derfor kunne svenskerne forestille sig, der måske ville komme en hollandske flåde, så de havde en militær interesse i at erobre Kronborg.

Men hvorfor er de overhovedet kommet til? Det involverer jo faktisk en sidehistorie. Det er også det største forræderi i Danmarkshistorien involveret i, ikke? Altså vi har Corfitz Ulfeldt.

Men ligesom, hvad er det for en krig? Det bliver vi næsten lige nødt til at have styr på.

Danskerne, svenskerne. De har jo efterhånden haft flere krige mod hinanden, og det var ikke gået særlig godt med den sidste krig, som Christian 4. havde ført med svenskerne, og nu vil den nye danske konge Frederik den tredje gerne have revanche.

Så mens svenskerne var optaget af krigen i Polen, så erklærede han, altså danskerne, erklærede Sverige krig, og tænkte at så ville de erobre noget af det, de havde mistet. Men det var ikke nogen god idé, fordi svenskerne ville meget hellere afbryde deres felttog mod Polen og så rykke mod Danmark i stedet for. Og det gjorde de så og overrumplede Danmark helt ved at føre krig om vinteren, hvor de danske bæltter var tilfrosset, så soldaterne fra Sverige marcherede simpelthen over både Lillebælt og Storebælt. Og endnu danskerne havde set sig om, så stod de nærmest uden for

Københavns mure og i panik nærmest må Danmark indgå en fredsaftale og afstå Skåne, Halland og Blekinge til Sverige.

Så var der fred i første omgang, og da var det altså danskerne, der var begyndt. Men det varede ikke ret længe. Så fortrød den svenske konge, at han havde gået med til at slutte fred. Derfor satte han tropper i land igen. Og det var så dem, der rykkede frem mod København. Nu vil de erobre det hele, så kunne man ligeså godt afskaffe Danmark en gang for alle.

Ved den lejlighed vil man altså ikke overgive København så danskerne tog fat på at befæste byen bedre, og så var det, at svenskerne i stedet for rykkede op mod Kronborg.

Okay, så det er faktisk på bagsiden af den krig, som jeg troede, det var midt i.

Der er sådan set to svenske krige. Der er en, som danskerne havde erklæret. Og der kom hollænderne ikke til hjælp, for det var danskerne, der havde erklæret krig, og så var de ikke forpligtet. Men da det var danskerne, der blev angrebet af svenskerne, så var hollænderne forpligtet til at hjælpe, og det var derfor svenskerne frygtede, at der kunne komme en hollandsk hjælpeflåde.

Men det tager dem noget tid at komme herop, hollænderne, ikke?

Jo, det gør det jo. De skulle jo først udstyre en flåde, den skal sejles. De kommer ikke lige med det samme. Så foreløbig var Danmark bare på egne ben, og man har satset og håbede hele tiden på, at der så ville komme undsætning på et andet tidspunkt.

Men det gjorde man altså også for Kronborgs vedkommende. Man sagde, hvis vi bare kan holde ud til hollænderne kommer, så skal det nok gå.

Men der kommer ikke nogen hollændere, så derfor: den kamp, der kommer til at stå om Kronborg, måtte man kæmpe alene. Altså danskerne. Og nu var det sådan, at Kronborg på det tidspunkt bestod af Frederik den 2.s Slot og de bastioner, som Frederik den 2. havde bygget i 1580'erne. Nu er vi så oppe i 1658-59, 1658. De er altså allerede 100 år gamle, eller 80 år gamle eller sådan noget. Og lige fra starten har man også været klar

over, at det var ikke helt nok med de bastioner, Frederik den anden havde bygget. De lå lige op ad slottet. Man blev nødt til at have noget foran igen for at holde fjenderne længere væk, når de kom til angreb.

Christian 4. Havde lavet nogle lave voldsystemer, som løb ud i retning af byen, som var tanken, at det skulle holde fjenderne på afstand, de var bare aldrig blevet gjort helt færdige. Og da svenskerne nu nærmede sig, så vidste de danske militærfolk, at det var ikke muligt at forsvare den ret lange voldstrækning, som man havde bygget der. Det krævede en masse soldater, og man havde ikke ret mange soldater. Der var ikke mere end 300 mand på slottet, så derfor bliver man nødt til at være med at besætte de volde der lå foran. Så var faren jo, at svenskerne, når de angreb, kunne gemme sig bag de volde, som danskerne skulle have gemt sig bag ved. Derfor tog man så fat på at prøve at fjerne dem, men det nåede man slet ikke, før svenskerne dukkede op.

Nu snakker vi om før. Så kom svenskerne over isen, som folk jo tror kom fra Skåne over isen, og det gjorde de slet ikke. De kom, fordi de var i Polen. Det er den anden historie, men denne her gang, hvor de kommer tilbage, og de vil have København og så tænker de nå okay, så kommer de til Kronborg, hvor kommer de fra?

De blev sat i land fra svenske krigsskibe på Sjælland.

Og så rykkede de frem fra Korsør, og sådan nogle steder og så rykkede de så mod København og så indesluttede de København, der lå altså svenske belejringsstyrker rundt i en halvcirkel rundt omkring København.

Der var ikke på resten af Sjælland var der ikke nogen danske militære styrker. Der var kun dem i København og så dem på Kronborg.

Og på Kronborg var der 300 mand.

Så på et eller andet tidspunkt... De har Belejret København, så beslutter svenskerne sig for det går langsomt med København.

Vi tager mod Kronborg. Og med hvor mange mænd?

cirka 3000 var der af svenskere, og så vil det sige, at det var ti gange flere angribere end der var forsvar. Forsvaret havde den fordel, at de stod gemt, kunne gemme sig bag ved nogle volde og forberedte stillinger, men det var stadigvæk ikke ret mange forsvarere, når der var så mange angribere. Og svenskerne kom jo altså typisk midt om natten den 17. September.

Selvfølgelig skal jeg lige sige rigtigt, at det er den 17. August kl. August 17. August, det var jo sommer, så der var jeg ikke helt bælgmørkt. Men de kom omkring klokken et om natten eller om morgenen til Helsingør, og så marcherer de straks hen ind gennem byens gader og så hen til så tæt på fæstningen Kronborg, som de kunne.

De kunne komme ret tæt på, fordi Helsingør havde været en by der trivedes og voksede. Derfor var byen også vokset, så dens bebyggelse lå meget tæt på slottet. Det vidste svenskerne udmærket godt, de havde haft spioner oppe, der havde lavet kort over fæstningen og byen, så de skyndte sig altså hen til grænsen på byen, hvor de så kunne søge ly bag ved byens huse. Danskerne på slottet her havde jo godt vidst, at det var et problem, men de turde jo ikke begynde at sprænge byens huse i luften, før de vidste, om svenskerne kom. Ellers ville de i hvert fald være blevet grundigt upopulær blandt Helsingørs borgere. Men nu kunne de blive upopulære alligevel, fordi da svenskerne så først havde vist sig, Så begyndte kanonerne på Kronborg jo så at skyde på byens huse for at gøre det umuligt for svenskerne at søge tilflugt ved den allernærmest fæstningen, så derfor hamrede kanonkuglerne altså ind i byhusene i Helsingør, altså dem der var nærmest.

Men de var også lidt nogle røvhuller nede i Helsingør, ikke. Fordi der var ingen loyalitet over for Danmark, og det var bare sådan, ja ja kom og spis vores mad og lig i vores senge.

Ja, jeg er bange for at tænke på, at dem der var der, det eneste de tænkte på, det var at rede deres egne forretninger, så de havde sendt en delegation ned til svenskere og sagt: Måske skulle I skynde jer at erobre Kronborg. Hvis I kommer hurtigt, så har danskerne ikke nået at sætte fæstningen i ordentlig stand, og så kan I lettere erobre den. Det var selvfølgelig fordi de tænkte åh nej, hvis der nu bliver kamp om Kronborg, så får vi bare vores huse skudt i stykker, så lad os bare få svenskere over i en fart. Så kan de måske lige kuppe slottet, og så slipper vi for alt det. Det var ikke sådan, den

store nationalfølelse eller noget i den retning, der prægede indbyggerne i Helsingør. Men det var altså også en meget international sammensat befolkning af folk, som til dels kom fra andre steder i Europa, og som nød godt af det gode handelsliv i byen, som ikke havde nogen videre nationalfølelse her.

De ville i hvert fald hellere passe på deres penge.

Så de var ikke så overloyale overfor Kronborgs forsvar, og nu var det det jo altså sagde vi 300 mand. Men derudover var der også nogle kommandanter og officerer. Og det var lidt indviklet, den måde, det var bygget op på her på Kronborg, fordi der var en civil embedsmand der hed Christoffer Bille, som var sådan en lensmanden. Det var ham, der skulle tage sig af slottet i fredstid. Og så havde der været en oberstløjtnant, Carl Brunow, som havde været kommandant på slottet.

Men da der blev krig, så blev han degraderet til næstkommanderende, og så blev der udpeget en ny krigsvant kommandant, Poul Benfeldt,

Som kongen sendte herop.

Så det var kongen der udpegede ham og gav ordre til, at han skulle holde slottet til sidste mand. Sidste patron! Det Skulle forsvares for enhver pris. Det blev altså hans opgave. Men det betød, at der når der nu kom en ny kommandant, så var den gamle kommandant jo ikke særlig tilfreds med situationen. Han følte, at det var uretfærdigt, at han var blevet degraderet og ikke mere var kommandant. Så han var utilfreds lige fra begyndelsen med Poul Benfeldt.

Og de mænd, der var på slottet en hel del af dem i hvert fald, de holdt med deres gamle kommandant, som de jo kendte i forvejen, og var derfor også noget genstridigt over for den nye kommandant. Det var ikke det bedste udgangspunkt, når man skulle forsvare sig mod fjenderne, når man var 300 mand, og der stod 3000 fjender udenfor. Så skulle man jo helst være helt enige om, hvad der skulle foregå, og det var de altså ikke i den danske ledelse på slottet,

Det lyder næsten som en form for gammeldags børneshow, altså Brunow, Benfeldt og Bille. Og så de 300 mænd her, ikke. Og lad os sige de står heroppe nu.

Det kunne de godt have gjort. Så står ja, så står vi op, og så kigger vi mod hvad, vi kigger mod...

Kigger ind mod land, ind mod vest.

Så ville de kunne se de tre gange b'er hvis de stod her neden for kuplen som tårnet havde dengang og så ud over landskabet. Ja, så ville de jo altså kunne se byhusene i Helsingør ganske tæt på, og nogle af dem allerede skudt i stykker af Kronborgs egne kanoner.

Og så vil de kunne ane, at svenskerne myldrede rundt og havde travlt med at bygge sådanne midlertidige befæstninger. Så af træ og flettede kurve fyldt med jord og den slags, som skulle danne beskyttelse for deres kanoner. Fordi nu vil svenskerne jo have sat kanonbatterier op, så de kunne skyde på slottet.

Nu skulle de jo smadre slottet. Det var det allerførste skridt i sådan en belejring krig dengang. Det var, at begge parter beskød hinanden med kanoner.

I starten, så var dette kanontårn faktisk et rigtig godt sted at have kanoner stående, fordi det er så højt som man kunne, altså skyde ned bag de midlertidige befæstninger, som svenskerne lavede. Her kan vi næsten se for os her, når man kommer så højt op. Så selv om de så er bygget, nogle kurve fyldt med jord, så kunne man alligevel se når de stak hovedet op over, når man sår det her oppe fra i hvert fald. Så i starten, så var det faktisk meget effektiv beskydning, danskerne kunne lave oppe fra kanontårne, foruden fra voldene rundt omkring. Og så gjorde danskerne også det som var klassisk i sådan en forsvarskrig dengang: Man lavede udfald. Det vil sige, at man samlede hærstyrker, som så pludselig kom stormende ud og ind af portene på fæstningen.

Og så styrede de hen mod angriberne og fordrev dem fra nogle af deres stillinger.

Hvis der gravet huller i skyttegrave, så blev de fyldt med jord så vidt muligt, og hvis de havde efterladt nogle våben, så prøvede man at tage dem med tilbage på slottet, ellers så springer man dem i luften. Kort sagt man prøvede at forhindre eller at gøre det vanskeligere, i hvert fald for angriberne at befæste sig.

Men det har vel også kostet nogle mand, og når man kun havde 300.

Det var det, der var det risikable ved det. Især var der én gang, hvor det var lige ved at gå galt, fordi der havde danskeren lavet et udfald, hvor de så i første omgang fordrev svenskerne fra nærmest hele det område der havde været forvoldt der under Christian 4. Men så var der nogle svenske ryttere, der havde ligget i skjul nede ved kysten, og som pludselig kom ridende op og var lige ved at afskære de danske styrker fra at kunne komme tilbage til slottet. Men det lykkedes ikke for dem, og det blev den svenske konge meget vred over. Det var nogle uduelige soldater, hans egne soldater, der ikke havde formået at stoppe danskerne fra at trække sig tilbage, for så kunne man have erobret fæstning med det samme. Så havde man stort set taget hele mandskabet til fange, så er der ikke noget at gøre. Men det lykkedes altså ikke, så i stedet for blev svenskerne henrettet som straf, fordi de var sådan nogle elendige soldater.

Det var den svenske konge, der lige gjorde kort proces med en ridtmester.

Han har tænkt, at hvis de ikke kunne regne den ud eller få den i hus, så kan jeg alligevel ikke bruge jer til noget.

Så statuere vi et eksempel, så henretter vi et par stykker og næste gang, så er de forhåbentlig mere motiveret.

Rigelig dramatisk, at svenskerne kommer ind og tænker, at nu gør vi en ende på Danmark en gang for alle, men inde på slottet er der drama.

Du siger det her med, at vi havde Brunow, som var kommandant, og vi havde Bille, som var lensmand. Og så kommer ham her Benfeldt, hvem er Benfeldt?

Benfeldt, han er blevet headhuntet af kongen som sådan én, der havde ry for at være krigsvant altså have prøvet det der med krig. Han var kendt som en kompetent officer, og man har tænkt, at han var nok bedre til at forsvare slottet end Brunow, som måske ikke havde de samme erfaringer. Derfor var det, at Brunow blev sat fra bestillingen. I hvert faldt som chef for det hele. Benfeldt var sådan en stor bulderbasse, hidsigprop af en mand, ikke nogen stor diplomat. Tværtimod tror jeg, det er nok heller ikke hjulpet på

forholdene. Han har sikkert haft en meget kort lunte og ikke fundet sig i noget som helst fra Brunows side. Derfor har Brunow sikkert også syntes at han var afskyelig.

Og det har jo ikke hjulpet på samarbejdsviljen fra hans side, og at vi på et tidspunkt under denne her belejring kommer så vidt, så der er folk, der henvender sig til Bille. Altså den tredje mand på hjul, lensmanden, der siger, at de kan da godt myrde Benfeldt, hvis det skulle være, de kunne da godt lige stikke ham ned, så vi fik ryddet ham af vejen, så gik det måske meget bedre på fæstningen.

Dertil kommer nogle soldater. Der kommer nogle soldater, som spørger om de ikke skal rydde Benfeldt af vejen så der var simpelthen nogen, der gik og planlagde mytteri eller mord på kommandanten på slottet,

Og Benfeldt har fået ordre til under ingen omstændigheder at opgive Kronborg.

Faktisk er det sådan, at han fik besked på, at hvis det ser ud som om det er tabt, så spring lortet i luften.

Det var hans ordrer.

Hvis han kunne se, det var umuligt at forsvare sig, så skulle man sprænge alt i luften, så var der nogle skibe neden for Kronborg, og så kunne de jo se om de ikke kunne stikke af på dem. Men slottet selv skulle destrueres. Det skulle svenskerne ikke have nogen glæde af, og de måtte kun overgive sig, hvis de havde ordre fra kongens, skriftlige ordre fra kongen. Det var svært at få, når man nu sad her oppe.

Jeg skulle også til at sige, fordi vi har et belejret København og et belejret Kronborg. Og man skal have en skriftlig ordre til overgivelse, så de kan på intet tidspunkt overgive sig. Og så bliver de mere og mere trætte og trætte af hinanden.

Ja, så ledelsen bliver træt af hinanden, og soldaterne bliver ikke alene trætte, men de bliver også beskudt af svenskerne. Og efterhånden får svenskerne jo stillet kanoner op, som skyder her op på fæstningen og gør det vanskeligere og vanskeligere at være forsvarer. Svenskerne er jo også bevidste om, at det gælder om at lukke munden på de kanoner, der er mest farlige for dem. Så der hvor vi står nu oppe på kanontårnet, det

var det første, der blev skudt i stykker af svenske kanoner, fordi som sagt, så stod der nogle effektive kanoner heroppe. Dem vil svenskerne gerne af med. De står her og så videre ned igennem i flere etager over hinanden.

Vi havde egentlig en rigtig god chance i starten, ud over at der var så få mænd.

Ja, man havde mange kanoner og under bastionerne, var der jo skudsikre mandskabsrum de såkaldte kasematter, hvor soldaterne kunne søge ly, når de svenske skud regnede ned over dem. Der var også en i kasematterne kanonskydeskår, hvorfra man så godt kunne skyde med lidt god vilje ud på svenskerne, foruden med de kanoner, som så stod oven på voldene.

Så der var masser af ammunition, og der var masser af krudt. Der var masser af forråd og mad, men til gengæld var der ikke ret mange mennesker til at forsvare. Og jo længere der gik, jo flere dage gik, jo flere blev såret på den ene eller anden måde. Så efterhånden blev kasematterne også fyldt med sårede soldater, som havnede dernede, og der var jo bare en enkelt eller to bartskærere, som det hed. Altså sådan nogle datidens primitive kirurger, og de kunne ikke gøre ret meget ved dem, der havde fået kugler.

Hvad kaldte man dem?

En bartskærer, det var en barber. En bartskærer det er jo tysk, bart betyder skæg, så en bartskærer det er én, der skærer skæg af. Men når man ikke barberede folk, så kunne man jo også gøre andre ting. Man kan for eksempel årelade folk, altså tappe lidt blod af dem. Det mente man var sundt for helbredet. Og man kunne også lige sætte et brækket ben sammen, hvis man var bartskærer.

Sådan nogle feltkirurger de kunne være bartskærere, og så var det altså dem...

Det er altså rimelig langt fra de der hipster barberer, vi har i dag.

Jo, man må sige, at de var mere alsidige typer.

Og man skal nok være en ret robust person, hvis man skulle være bartskære. Fordi det var jo ikke det allerbedste at gå rundt og skulle prøve at lappe sammen på folk, der havde fået en kanonkugle gennem benet eller også have den skudt benet af og den slags.

Det var ikke nogle sygeplejersker eller sådan noget?

Nej, sådan noget var der ikke.

Så det udvikler sig sådan, at svenskerne i virkeligheden får mere og mere fat. Så selv om man har et helt slot og forsvarer, og selvom man har alle de volde... Alt det fæstningsværk, man ser her, det var der jo ikke altsammen?

Nej, der var ikke noget af det, der var der dengang. Vi kan ikke se Frederik den andens bastion, den ligger lige neden for tårnet.

Og så var der sådan et forterræn med græs, og så var der lige de der rester af de der lave volde, man var påbegyndt..

havde påbegyndt og de var bare en ulempe faktisk. Og svenskerne, de gjorde det, som man altid gjorde, når man belejrede fæstninger. De begyndte at grave skyttegrave i zigzag, fordi hvis man lavede den helt lige op mod slottet, så kunne man jo bare skyde ned igennem og ramme folk.

Derfor zigzaggede man sådan hen over forterrænet og kom tættere og tættere på og på et tidspunkt, så kom de altså så tæt på helt ned til voldgraven her nedenfor. Så tæt på var svenskerne altså, så de kunne anbringe en sprængladning nede ved den mur, der skulle holde vandet inde i voldgraven. Så hvis de kunne sprænge muren i stykker, så ville man jo få det ud af voldgraven, og så var fæstningen ikke beskyttet af vandet mere, så det var en af de svenske planer.

Det lykkedes alligevel ikke.

Nej, voldgraven holder. De laver en sprængladning, som ødelægger også en del af de svenske tunneller, der bliver brugt til at grave derhen. Men vandet synker lidt, men det

lykkes ikke at få vandet ud af voldgraven. Til gengæld lykkes det dels at skyde toppen af kanontårnet her, så det ikke mere kan bruges. Dels arbejdede de systematisk på at skyde på de bastioner, som man gerne ville gøre stille, og de skyder også på den bastion, hvor der var de største kasematter i, fordi man håber på at skyde dem i stykker, så soldaterne ikke mere kan gemme sig inde i kasematterne. Der skrider også noget mur ned på et tidspunkt, som forsvaret selvfølgelig så fylder med sandsække, så der ikke bare er et hul, men det lykkedes at få noget af beskyttelsen af de soldater inde i kasematterne til at forsvinde.

Så de får alligevel smadret en del af Kronborg, altså de får ødelagt rigtig meget.

Det gør de.

Og mens de gør det, så er der ikke engang sammenhold herinde. Altså så er der faktisk nærmest mytteri. Men nu siger du, at der kommer to og siger, at de kan da godt lige dræbe Benfeldt. Ham her Bille, hvad gør han ved det?

Skriver et brev til kongen. Eller det gør han ikke. Han noterer det bagefter. Han skrev det ikke dengang. Han fortæller det først efter krigen er slut. Så dengang fortæller han ikke noget til kongen, han har nok ikke synes, det var passende at gøre opmærksom på alle problemerne. Men Bille er ikke en mand, der har den store indflydelse, fordi der ikke er nogle af soldaterne, der regner ham for noget, fordi han jo bare var civil.

Så han har ikke nogen militær position.

Han kunne ikke bestemme over militæret, og derfor er han ligesom den svageste part i foretagendet. Og Benfeldt har jo den kongelige autorisation i ryggen. Brunow har en del af mandskabet bag sig, men samtidig kan de vel ikke være interesseret i slet ikke at gøre noget for at forsvare slottet, fordi Brunows strategi må være at sige at Benfeldt er uduelig. Jeg er meget bedre. Så når han skriver og smugler nogle breve til kongen og Benfeldt, han skriver: Det går ad helvede til. Det her det ender ikke godt. Hvis vi bare havde 1000 mand, så skulle jeg nok klare det. Men med den her som besætning, så dur det ikke.

Brunow skriver, at det går ret godt.

Svenskere har godt nok skudt lidt huller her og der. Men dem reparerer vi, så han skildrer sådan, at det hele bare går strålende. Han har måske vidst at Benfeldt havde en meget mere negativ vurdering af, hvordan tingene gik. Så han har vel håbet på, at hvis de nu synes at han var alt for negativ, Benfeldt, så kunne han blive sat fra bestillingen og så kunne Brunow vende tilbage som den målrettede, optimistiske forsvarer af fæstningen. Men sådan kom det altså ikke til at gå. Men de havde tydeligvis også deres budskab, de ville formidle, og hvis man ser på, hvordan det gik, så havde Benfeldt jo nok ret i sin vurdering. Han kunne godt se, at det her det kommer ikke til at kunne lykkes. Desuden var han også noget af en bulderbasse og lidt en gnavpot. Han troede ikke hollænderne over en dørtærskel, han tænkte, alt det der de siger med at hollænderne kommer til hjælp - Det kan I godt glemme alt om. De interesserer sig bare for deres pengepung. De gider da ikke komme. Og hvad Helsingørs borgerne angik, så var de jo en flok illoyale banditter alle til hobe, så han var ikke tilfreds med sine omgivelser.

Tror du ikke også, han har fisket lidt for at få lov til at overgive sig, så han ikke nødvendigvis skulle dø midt i det hele.

Det har han jo gjort. Det kan man også se efterhånden som belejringen skrider frem, så gør han flere og flere bestræbelser på at få en chance for at skrive til kongen en gang til og få en ordre om at overgive fæstningen. Det kommer så vidt, så da vi i begyndelsen af september, hvor svenskerne efterhånden næsten er helt henne ved befæstning og planlægger et stormangreb, ja så giver svenskerne lov til at de godt kan bringe et brev ind til København hvis det skal være. Så giver han svenskerne et brev, som de selvfølgelig straks rider til den svenske konge og overleverer. Det var måske lidt dumt, ret desperat, for så bliver det jo altså sådan efter alle de her kampe at Benfeldt beslutter, at man må overgive fæstningen. Det sker så 5. september.

Det er jo så efter man har kæmpet sådan gennem tre uger eller noget deromkring.

Og der er ikke så mange mænd tilbage, eller hvad?

Ja, der ligger jo en masse sønderskudte.

Men det er ganske vist lykkedes for den danske konge at sende en undsætningstyrke 250 mand herop med en båd langs kysten, som kommer til slottet. Det gør, at der er en kort periode, hvor man er i stand til at lave udfald igen og ødelægge nogle af de svenske skyttegrave, fordi man fik nyt mandskab. Men man kan ikke standse svenskerne. De kommer bare tættere og tættere på, og da den overgivelse så endelig finder sted, havde svenskerne altså planlagt næste dag at storme bastionen ved hovedindgangen og havde nok haft gode chancer for det, fordi de var mange flere mennesker. Ja, der var mange forhold, der talte for, at dette ikke ville kunne gå af.

Er de alle tre i live til sidst, altså Bille, Brunow og Benfeldt?

Ja, de er allesammen levende.

Og kommer de så i totterne på hinanden, altså det er Benfeldt, der beslutter, at de skal overgive sig, selvom han har fået at vide, at det må han ikke.

Og det er også ham, der forhandler en aftale om overgivelsen og vilkårene for overgivelsen. Der er også nogle ting, der ser lidt mistænkelig ud. En af de ting, der står i den aftale om overgivelsen, det er at Benfeldts hustru skal have de godser tilbage på Fyn, som svenskerne har beslaglagt. Men jeg hører jo ikke hjemme i forhandlingerne om en overgivelse af Kronborg, og svenskerne havde jo altså også på et tidligt tidspunkt venligt fortalt Benfeldt: Jamen, vi tager os jo godt af din kone og børn, og den jord, I har på Fyn. Det passer vi godt. Det har vi helt styr på. Så de havde jo ligesom en klemme på kommandanten. Han kan ikke helt sige sig fri for mistanke om, at han også har plejet sin egen økonomiske interesse i forbindelse med kapitulationen.

Men vi er jo ikke i Sverige nu, så på et eller andet tidspunkt så er det jo ikke Sverige mere. Bliver han aldrig straffet for den overgivelse?

Den danske konge bliver først vældig rasende og dødsdømmer straks Benfeldt som en ussel mand, der har overgivet slottet. Jeg kan ikke huske, men jeg tror også, der kommer flere udmålte straffe til de andre, der havde været kommandanter.

Men så går krigen, og det går ikke så godt for svenskerne alligevel i sidste ende, for der kommer nemlig en hollandsk hjælpende. Så København får hjælp! Det kan jeg vende

tilbage til. Men i forhold til det bliver kommer også lidt formildet. Så kan Benfeldt nøjes med at gå i landflygtighed og så i sidste ende med, at han faktisk får lov til at vende tilbage til Danmark. Og han ligger nu begravet i Kolding Kirke. Med et nydeligt portrætmaleri af Benfeldt. Der står ikke om, at han havde lidt nederlag ved Kronborg.

At han var en kujon og en egoistisk tølper.

Det kunne man godt skrive. Kujon tror jeg nu ikke han var, men egoistisk var han nok. Og så var han jo lidt alkoholiseret. Det kan vi ikke helt komme væk fra. I hvert fald skriver en svensker, der var inde og tale med ham, at han var fuld, som han plejede at være.

De har været inde til nogle forhandlinger, og så har de ligesom set ham flere gange, og sagt "han var fuld, som han plejer at være",

For de har jo også hørt andre folk før, der sagde at han var mestendels fuld

Så hvis vi skulle forsvare Danmark, så havde vi sådan en stor fuld skiderik.

Han er en stor, fuld og meget effektiv skiderik. Dengang kunne man godt være en dygtig militærmand og være fuld hele tiden.

Nu skal jeg jo ikke gøre mig klog på militære forhold. Men jeg har da hørt militærfolk udbrede sig om, at man havde brug for nogle uortodokse typer. I virkeligheden skulle det ikke være alt for meget lige efter grundbogen og sådan noget.

Men hvis man nu har nogen, der er nogle personligheder, som er sære og mærkelige og gør noget, som man ikke lige havde regnet med, som kunne tage nogen chancer og tage nogle beslutninger og skære igennem, så kunne det være meget gode at have. Men måske valgte han ikke det, den danske konge havde valgt, da han nu overgav slottet, og først og fremmest så sprængte han det jo ikke i luften. Så det kan vi være glade for. For hvis han havde rettet sig efter sin ordre, så havde vi ikke kunne stå her på et kanontårnet på Kronborg og kigge ud over landskabet, så havde det bare været en bunke murbrokker.

Han holdt hovedet koldt alligevel også på den måde.

Det må man sige, at det gjorde han jo.

Hollænderne kom. København er stadig belejret, men overhovedet ikke indtaget. Kronborg og Benfeldt overgiver sig og får sin kone og sine godser og så videre igen. Hvad sker der så? Hvornår kommer hollænderne?

Og så kommer der en hollandsk flåde. Og nu er svenskerne jo her på slottet. Også den svenske konge Carl Gustav. Han tænker: nu stopper vi så den hollandske flåde med Kronborgs kanoner. Han stod selv her nede på bastionerne og affyrede den første kanon mod de hollandske skibe. Men så fik han jo en lang næse, fordi der var ingen af kanonkuglerne, der kunne ramme de hollandske skibe. De sejlede så ned midt i Øresund. Kanonerne kan simpelthen ikke skyde langt nok fra slottet, så hollænderne sejlede lige forbi slottet, og de skulle jo slet ikke ind på slottet. De ville ikke spilde deres krudt på slottet. De vidste godt, at det ville nok ikke gå. Desuden var det også dér lige bag ved udløbet i Øresund, at der lå en stor svensk krigsflåde, så hollænderne sejlede lige ned mod svenskerne, og så bliver der et stort søslag i Øresund. Men der bankede hollænderne sig vej gennem den svenske flåde og sejlede videre til København og kom til at indgå i forsvaret af København.

Det var hollandske matroser, der var med til at forsvare København, da svenskerne så endelig besluttede sig til at storme København natten mellem den 10. og 11. Februar 1659. Da lavede svenskerne stormangreb på København, men de blev slået tilbage med store tab, ikke mindst takket være den hollandske hjælp, som gjorde, at der var flere folk til at forsvare Københavns volde. Men Kronborg her bliver altså ved med at være svensk et godt stykke tid endnu, men efter den mislykkede storm på København er gejsten gået af den svenske krigsførelse. Danmark fik også hjælp fra nogle andre lande end hollændere, som rykkede op med deres tropper og bekæmpede svenskerne.

Men hvor meget mere havde de af Danmark, havde de bare Kronborg?.

De havde jo hele molevitten, altså. Det var jo faktisk kun København, der var det sidste stykke af Danmark tilbage, så det kunne let være gået meget galt set fra et dansk synspunkt. Sådan kom det altså ikke til at gå,

Så på et eller andet tidspunkt, så giver de alligevel op, svenskerne, og selvom de sidder på meget, så trækker de sig tilbage. Og så har vi vores Kronborg igen. Men når det så er, så har de jo fuldstændig ribbet det. Altså for alt hvad det havde nærmest.

Ja, det havde de jo selvfølgelig, for den svenske feltherre, der hed Wrangel, ja dels var han jo en dygtig feltherre, dels var han også en ivrig kunstsamler.

Så når han havde erobret noget som fx Kronborg, så tænkte han straks: Er der ikke nogle pæne malerier, jeg kan tage med mig hjem til en af mine herregårde.

Og der var masser af dejlige malerier rundt omkring på væggene på Kronborg. Og så var der jo heldigvis nogle andre svenskere, der også havde interesser inden for kunstverdenen, som også ville have dem. Og så bliver der lavet en lille aftale, så delte de byttet mellem sig.

Og så førte de altså disse malerier, især dem, som Christian 4. Havde fået lavet til den store sal på slottet i 1640erne, det var især dem, de var glade for. Dem delte de mellem sig, og i dag vil man kunne se nogle af de malerier på for eksempel Wrangels herregård Skokloster uden for Stockholm.

Og er det en form for museum nu?

Ja, det kan man godt sige, at det er et museum, hvor man kan blive vist rundt og se nogle af de kæmpe samlinger af kunst, som han havde stjålet rundt omkring i verden. Der hænger mange ting fra danske herregårde og slotte deroppe.

Men der blev reddet noget? Altså, de flåede det, de ribbede det.

Men der var noget med, at der var et lille skib, som svenskerne luskede ud, for det var jo ikke fordi, der var en del af aftalen eller noget.

Når Wrangel skulle transportere sine kunstværker, så var det bedste at sejle dem. Så behøvede man ikke at rulle malerierne sammen, og så kunne man stille dem med

rammer og hele molevitten og stille dem ned i skibslasten. Og derfor så havde han et skib, han skulle sende ned til Svensk Forpommern, hed det.

Der havde han nemlig også nogle herregårde, nede i det nuværende Nordtyskland, og så skulle han jo have nogen til at sejle det der skib. Og så havde han en besætning, der dels var svenskere, men også en del danskere, som var gået i svensk tjeneste, da Kronborg var faldet. Det var meget almindeligt dengang.

Når man overgav sig, så gik alle soldaterne bare over til fjenden og blev ved med at kæmpe videre med dem. De skulle jo leve af noget, de var professionelle. Nå, men der var altså en dansk soldat med på dette skib, der skulle sejle Wrangels krigsbytte ned. Han hed Jacob Dannefærd, og han havde altså besluttet sig til, at han ville prøve at lave et kup. Så da skibet var sejlet her fra Kronborg og ned gennem Øresund, så fik han sammen med nogle andre danske i besætningen lukket den svenske besætning nede i lastrummet, så de ikke kunne blande sig. Og så holdt han den svenske kaptajn op med en pistol. Og så lagde de kursen om og stak af, da de nærmede sig København med Wrangels krigsbytte. Der var et svensk krigsskib med, men det opdagede for sent, at de andre var stukket af. Så selvom de skød efter dem, å fik de altså ikke stoppet det der svenske skib. Så det løb lige ind i Københavns Havn og blev modtaget med nogen forvirring, selvfølgelig.

Hvad lavede et svensk krigsskib der? Men så fandt man ud af forklaringen, og Jakob Dannefærd fik selvfølgelig en kongelig belønning.

Det der var i lasten, det vendte så tilbage til dansk ejendom, og der var i hvert fald et par af de historiemalerier her fra Kronborg, som Wrangel ville have haft, som altså endte med at blive i Danmark. Og det ene af dem hænger stadigvæk på væggen, det hænger nu igen på væggen hernede på Kronborg. Det forestiller Margrethe, der undertvinger svenskerne.

Det kunne ikke være et bedre motiv for middelalderens hertug eller konge, Albrecht af Mecklenburg og den svenske konge, som må knæle sådan ydmyget foran den stolt stående danske dronning Margrethes der samlede hele Norden. Det var jo et rigtig godt motiv at sikre sig dansk. Det andet der blev reddet, det forestillede slaget, hvor Dannebrog faldt ned fra himlen over i Tallin i 1219. Det var også rigtig godt. Uheldigvis

for kan vi ikke se det maleri i dag, for det var nemlig på Christiansborg Slot. Og Christiansborg Slot brændte i slutningen af 1700-tallet med det maleri.

Her på Kronborg kan man se, at maleriet af Margrethe.

Det kan man nemlig, ja.

Det her var bare en flig af Kronborgs historie. Et lille kig ned i historien om Danmarks største renæssanceslot. Slottet har gennemgået mange vilde ting i de år, det har ligget der, hvor Danmark næsten kysser Sverige på foden. Der er ikke længere en grund til at tro, at Kronborgs kanoner kan skyde skibe ned i Øresund eller bruges til at holde fester for Europas kongelige og adel, hvor man fyrer dem af, hver gang nogen siger skål.

Til gengæld har vi nu et slot fuld af historier, hvis ekkoer vi stadig kan høre.